

דף כ' ע"א. בני חבורה זריזין הן. וגם כת שלישית שאמרו עליהם בפסחים (דף ס"ה א') שהיו עצלנים, זהו בענין השחיטה, אבל מה שנוגע לדיני הקרבן בזה זריזין הן.

אמר רב פפא הלכך בעינן רוב עביו ורוב היקפו. צריך ביאור למה מחמיר כתרווייהו הרי ספק דרבנן לקולא, ועיין חזו"א (סי' ט' סק"ז) מה שכתב בזה.

פרק שני

במה מדליקין

דף כ' ע"ב. מאי היא כו'. הא דפליגי אמוראי בביאור הפתילות דמתני', לפי שיש הפרש קטן בין המנויים כאן, ונחלקו אם כזה דרגה הוי פסול או לא. ומה"ט לא אמרו בסתמא שכל מה שאינו נמשך כראוי פסול.

האיסור "להדליק" שייך לחלק מה היתה כונתו להקפות או להדליק, אבל אי האיסור הוא היותו נמצא אח"כ במקום שיש חשש להטות, א"כ ממ"נ אי יש לחשוש שמא יטה יהי' אסור ואם לאו לא אסור, ומה זה תלוי בכונתו בשעת הדלקה.

דף כ"א ע"א. למאי נפק"מ למקח וממכר. דאם אחד הבטיחו לתת שעה יכול ליתן לו פסולת דבש דלא מתוקן להיות שעה. ולכאורה יש לשאול כדפריך הגמ' בריש פ' המניח אי כל האנשים קורין לשעה פסולת של דבש פשיטא ואי לא למה באמת יכול ליתן לו בלתי מתוקן, וצ"ל דמיירי דמיעוט אנשים קורין כן ולא הולכין אחר הרוב כשמואל.

פתילות ושמונים וכו' אין מדליקין בהן במקדש. נראה דגם להך תנא דס"ל במנחות (דף צ"ט א') שבכל העשרה מנורות של שלמה היו מדליקין מ"מ צריכים להדליק דומיא דמנורת משה. והנה הגרע"א נתקשה בלשון "שמונים" דהול"ל שמן דהא במקדש אין מדליקין רק בשמן זית זך. ואכן ברי"ף וברמב"ם (פ"ג מתמידין ומוספין ה"טו) אין תיבת שמונים רק פתילות, וגם לגירסא דידן בגמ' י"ל דאגב שבת נקט לה.

כרך דבר שמדליקין בו ע"ג דבר שאין מדליקין בו וכו'. יש להסתפק בפתילות ושמונים שאין מדליקין אם האיסור הוא מעשה ההדלקה ואפילו אח"כ לא היה בבית שם באופן דלא הי' שייך להטות מ"מ על מעשה ההדלקה עבר איסור או דהאיסור הוא לשהות במקום שיש חשש שיטה.

מבלאי מכנסי כהנים כו'. יל"ע דהרי שם היה פתילות עבות מאד, וא"כ יש לזה דין מדורה שאין בה חשש הטיה ולא יצטרכו להטות.

והנה בכרך דבר שמדליקין על דבר שאין מדליקין דמבואר בגמ' דיש נפק"מ אי כונתו להקפות או להדליק, והנה אם

קסבר כבתה זקוק לה. ופרש"י הלכך צריך לכתחלה לעשות יפה דלמא פשע ולא מתקן לה. צ"ב למה הוצרך לזה, ולא פירש בפשוטו שצריך שידלק יפה, ובאמת

דגם אם כבתה אין זקוק לה הרי ודאי שצריך להדליק ושדלק חצי שעה, וזה כבר סיבה לאסור להדליק פתילות שאין דולקין יפה שהרי יכולים לכבות.

ומותר להשתמש לאורה. ופרש"י הלכך בשבת אסור שמא יטה. הנה התוס' לעיל (ד"ה מפני) כתבו דלענין חשש שמא יטה כל שיש נר אחד כשר כבר אין חשש, וא"כ גם לענין נ"ח בשבת היה לנו לומר דדי בנר אחד כשר, ושוב אין חשש, ובגמ' משמע דכל הנרות פסולין בזה.

כבתה אין זקוק לה. נראה דזה רק סגי להכשיר בפסולי שמנים האמורים במתני', אבל בצמר ושער דלא איצטריך כלל למתני כדאמר לעיל דף כ' ב' שאין שלהבת נתפסת בו כלל לא יהא מותר להדליק.

כבתה אין זקוק לה. הקשו למה אין זקוק לה מפני החשד ומ"ש מאיש שיש לו שני פתחים משני רוחות דחייב משום חשדא.

ואפשר דכל מה שחייב משום חשדא הוי רק משום דיש אנשים שיראו שבמשך זמן מצות הדלקה לא הי' כל הזמן מודלק נר חנוכה, אבל באם אינו כן אין חשד דמצוי שהרבה פעמים הנר כבה, בפרט בזמן הגמ' שהדליקו בחוץ לבית.

תוד"ה ומותר. דסבר כבתה זקוק לה ואין יכול להדליק בשבת. יל"ע דהא דעת הרבה ראשונים דמותר להכניס עצמו לאונס כגון שנוסע בספינה בע"ש ויצטרך לחלל שבת מפני פקו"נ ועוד כהנה. וא"כ מה בכך שיתכבה ולא יוכל להדליק. ונראה

דכל ההיתר להכניס עצמו לאונס הוא בעבירת ל"ת, אבל במ"ע ודאי אסור להכניס עצמו לאונס, דא"כ אדם לא יכין תפילין וד' מינים וכשיגיע חיובו יאמר שהוא אנוס, וע"כ שאדם חייב שלא להכניס עצמו לאונס מ"ע, וה"נ דכוותה. והא דמותר להכניס עצמו לאונס חילול שבת אף שיש בשבת גם עשה, הוא משום דזה איסור עשה ודינו בזה כל"ת.

דף כ"א ע"ב. ואסור להשתמש לאורה. נראה דבליעת השמן שבנר חנוכה אינו אסור בהנאה רק הנאת רא"י דנתנו רק לראותן בלבד ולא להשתמש ע"י ראייתן למנות מעות וכה"ג נוע"ע מש"כ להעיר בזה על החו"ד סי' צ"ט, באילה"ש גיטין נ"ד ע"ב].

ועי' תוס' פסחים (כ"ו ע"ב ד"ה חדש) שהקשו דמבשל בשבת איך מותר לאכול בשבת נימא יש שבח גחלים שהם מוקצה בפת, ותירצו דזה נאמר רק באיסורי הנאה, משמע דמוקצה אינו איסורי הנאה ורק באכילה אסורין, וכיון דאינו איסורי הנאה לא נאמר דיש שבח גחלת בפת, דדין שבח בפת הו"ל רק איסור הנאה ומוקצה אינו איסור הנאה.

תוד"ה והמהדרין, שיסברו שכך יש בני אדם בבית. יל"ע דא"כ גם כשרק אחד מדליק עדיין אנשים לא יודעים, ויסברו שכך בני אדם יש בבית.

והנה בנר חנוכה היא המצוה היחידית שמברכין על הידור, דהרי מי שבירך על אתרוג ואח"כ בא לפניו אתרוג יותר מהודר אינו יכול לברך עליו, ואילו כאן חזינן שהבן ג"כ מברך על נרו, והן אמת שהגרע"א בתשובה (מהדו"ת סי' י"ג) כתב שהבנים מכונים שלא לצאת בברכת בעה"ב,

אך בעלמא אין לעשות כן דגורם ברכה מיותרת, וכאן היא מצוה.

מעלין בקדש. צ"ב דאטו מה שמדליקין יותר נרות חשיב הוספת קדושה [שהרי זה מצוה ולא קדושה]. וצ"ל דודאי אינו מעלין בקדש כפשטיה, אלא הכונה שיש ענין יותר להרבות להתעסק במצוה, וכדמצינו כע"ז לקמן (דף ק"ל א') שבמקומו של ר' אליעזר לא בטלה המלכות את המילה, ופירשו המפרשים דכיון שהתעסקו בעשיית המצות מילה יותר משאר מקומות כי התעסקו בעשיית איזמל וכו' לכן עמד להם הזכות שלא יבטלו מצות מילה, הרי שריבוי העסק לשם מצוה הוא יותר מצוה.

נעשה בו נס כו'. האחרונים מקשים למה הוצרך נס בחינם הרי טומאה הותרה בצבור, ונראה שהקב"ה חפץ להראות חיבתם של ישראל מחמת שמסרו נפשם ואע"פ שאלו שמסרו נפשם הי' רק יחידים מ"מ זה נחשב לכל ישראל שאפי' שיכולים להדליק בשמן טמא נעשה להם נס. ונראה דלמנחות הם היו משתמשים בשמן טמא דטומאה הותרה בצבור.

בנר חנוכה פטור. אין הפטור משום דיש לו רשות, דהא קיי"ל (בב"ק דף ז') שפותקין הביבין בימות הגשמים ומ"מ אם הוזק בהן אחר חייב, אלא כאן שאני שהוא מצוה. ונראה דגם אם אינו חייב להדליק ברה"ר כגון בשעת הסכנה, מ"מ כשהדליק ברה"ר פטור, כיון שיש לו מצוה, ומ"מ אפשר שהעושה סוכה ברה"ר והוזקו בזה חייב, דאין לו מצוה כלל לעשות ברה"ר, משא"כ בנר חנוכה.

דף כ"ב ע"א. נר חנוכה שהניחה למעלה מכ' אמה. לפי מה דמסקינן דהדלקה עושה מצוה א"כ בהדליק למעלה לא מהני אפילו כשהניחה למטה מעשרים ולמה נקט ענין ההנחה, ואפשר הכונה שמונח למעלה ולא על מעשה ההנחה [ועמש"כ בשפת אמת לעיל כ"א ב' ד"ה מצוה להניחה].

פסולה כסוכה וכמבוי. הנה במבוי קיי"ל דמהני אמלתרא (עיין עירובין ג' א'), ולפ"ז לכאור' גם בנר חנוכה יועיל אמלתרא, ואולם לא מצינו כן. יש מי שאומר שמועיל מה שנראה לבתים שממול הבית שלו והם בתוך כ' אמה לנר שלו, וצ"ע דא"כ לא משכח"ל דין גבוה מכ' אמה אלא כשאין שום בית סמוך לו, דאם יש בית סמוך לו הרי אפי' אם גבוה י' טפחים כבר אין הנרות גבוהים כ' אמה מהבית הזה.

נראה דהיכר לבני רה"ר הוא אפי' רה"ר רחוק, ולא צריך שדוקא הרה"ר הקרוב אליו יהיה תוך כ' אמה. יש להסתפק בבית שהוא למטה מהרה"ר כ' אמה האם גם שם א"א להדליק דלא שלטה עינא, או רק בגובה, ובתוס' ב"ק (כ"ז ע"ב) ביאר דשור עיניו למטה ומיבעי ל' לעיוני יותר מאדם, מ"מ יתכן דגם אדם רואה למטה יותר מלמעלה.

תוד"ה נר חנוכה, אי אפשר כדמוכח לקמן. והיינו דמבואר לקמן בע"ב דגם למ"ד הנחה עושה מצוה אם העבירה למקום אחר פסול דיאמרו לצרכה אדלקה. וצ"ב דמה בכך שבתחלה חושבים שזה לצורכו, אבל אח"כ כשזה מונח הרי תתקיים המצוה. עוד יל"ע למאן דס"ל מצוות אי"צ

מספק"ל בנוי סוכה אם מותר להשתמש בו, אע"ג דשם הנידון על שימוש גמור.

ושפך וכסה וכו' שלא יהו מצות בזויות עליו. משמע כיון דיש לומר סברא אומרים, ולא אומרים שזה סתם גזה"כ שלא יכסה אלא ביד.

ושפך וכיסה במה ששפך יכסה. נראה דבעיקר בא לאפוקי ברגל שהוא דרך בזיון, אבל אי"צ עם היד דוקא, ואפשר לכסות עם כלי, והרי גם השחיטה היתה בסכין ולא עם היד ממש, וכשדרשו במה ששפך יכסה שפיר אפשר גם עם הסכין, וכן אולי כשלוש בתי ידים (כפפה) כשר נוכשקוברים המת יש שנותנים עליו העפר ברגל ואינו ראוי. ויש להסתפק במצות "וכסית את צאתך" האם מותר לכסות עם הרגל, או שגם זה אסור ברגל.

יש לעי' אם כיסה ברגל שהוא בזיון אי מ"מ המצוה קיים או דכיון דגילתה תורה דאין לעשות כן, אפשר דיש בזה גזה"כ דלא קיים המצוה כלל.

אבוהון דכולהו דם. ופירש"י דנפקא לן מקרא. משמע שהוא דין דאורי"י שלא לכסות ברגל. ויל"ע למה איצטריך קרא, וכי מסברא אין יודעים שאסור לבזות מצוה. והרי פשיטא שאין לזרוק ספרי קדש על הארץ דהוי בזיון.

שם. אבוהון דכולהו דם. היינו דכל ענין איסור שימוש בנוי מצוה למדנו מדם. צ"ע איך אפשר ללמוד מדם הא בדם נתחדש דאופן עשיית המצוה לא יהי בדרך בזיון, אבל מנ"ל ללמוד מזה דנוי למצוה חל דין עליו לא להשתמש בו וצ"ע.

כונה ועכ"פ בדרכונן אי"צ כונה, מה בכך שיאמרו שהדליק לצורכו, הרי אי"צ כונה, ודמי למי שמקיים מצוה עבור איזה תגמול דאף שעיקר מטרתו עבור שכר ודאי יצא יד"ח. אמנם י"ל דבגור חנוכה גרע כי אין בזה פרסומי ניסא.

יש לעיין אם כיון דהעיקר פרסום הנס לא מהני בלא שיכוין לפרסם הנס או ל"ש מתמיד מכל מצוה, ונפק"מ נמי בד' כוסות בליל פסח אם שתה בלי כונה אם יצא ידי חובתו.

מצוה להניחה בטפח הסמוך לפתח וכו'. ופי' רש"י ד"ה מצוה, אינו ניכר שבעה"ב הניחו שם. צ"ע דמה לי אם הבעה"ב הניחו שם או אחר הניחו שם, עוד צ"ב גם למה תקנת ההדלקה היא בבית דוקא, העיקר שיעשה פרסומי ניסא. והנה מימרא דרבה אינו בקבלה, אלא מסברא נראה לו כן. ואף שהדין שצריך להדליק בפתח כבר אמור בברייתא לעיל (דף כ"א ב'), אבל שיעור זה שרק בטפח הסמוך לפתח הוא, אמרו מסברא, וצ"ע מנא ליה הא דבעינן היכר עד כדי כך שידעו שהוא המדליק, דלמא סגי גם בהיכר או פחות או ביותר קצת ועכ"פ מסתבר דאינו לעכובא אלא רק מצוה, וצ"ל דהסברא בכל זה שאם לא ניכר מי שהדליק וכן אם רחוק יותר מטפח סמוך לפתח, אינו מוכרח שנדלק לפרסום הנס דאפשר שהדליקו לאור ולא בשביל הנס.

אסור להרצות מעות. החידוש בזה שאפי' שהוא תשמיש עראי אסור, כמ"ש המשנ"ב (סי' תרע"ג סק"י) ואינו נוגע לדין דלעיל שאסור להשתמש לאורה, ולשון הר"ן שהוא תשמיש קל. וצ"ל דמ"מ

או שכונתם שנדע רק איסור ביזוי מצוה באופן שמבטל מהמצוה, ולא איסור ביזוי כשאין ביטול.

והנה אם כונתן דליקח עץ מן הסכך ועי"ז נשאר חמתה מרובה וכל הסוכה נפסלת או דכונתן דנשאר שיעור סוכה דצילתה מרובה אלא דמעץ הזה נתבטל המצוה, ואם כונתם כן הרי גם בנוי סוכה בטל מצותן כשנוטלן מן הסוכה.

שם. בעצי סוכה דאסור מה"ת יש לעיין אם הוא רק כשעשה סוכה כדי לישב בה אז כשהגיע בהש"מ של ערב סוכות חל איסור דאורייתא ולא יועיל תנאי או אפילו לא חשב כלום לישב בה כיון שיש סוכה כשירה כגון שיש ג' דפנות וסכך שעשה לשם צל סוכה חל דין עצי סוכה לאסור ולא מהני תנאי.

ונפק"מ אם א' שכר איש שיעשה בשבילו סוכה והאיש ההוא אינו יכול לחשוב בשביל סוכה אם חל אז בהש"מ דין סוכה לאסור להשתמש בה מן התורה. **בכלל** יש לעי' אם חל דין על מחשבת האדם בזמן שלפני החג כיון דאז אין שום חלות דין על הדבר.

ושמואל אמר מתירין מבגד לבגד. והנה למ"ד דמותר להתיר מבגד לבגד נמצא דהציצית שוב ישמשו למצוה אבל הבגד יחסר לו המצוה, לכן ס"ל לרב דאסור אע"ג דציצית חובת גברא וכשאין לבושיין בו אין חיוב להטיל להטיל ציצית, מ"מ יש בזה ביזוי הדבר ששימשו בו מצוה [וכמבואר בתוס' במנחות מ"א ע"ב].

ולשמואל לא איכפת לן ביזוי הבגד אע"ג דשמואל אית לי' ציצית חובת טלית, ומה יועיל מה דיטיל הציצית בבגד אחר דמ"מ בבגד זה אין כבר קיום מצוה.

סככה כהלכתה. יל"ע דלא כהלכתה אינה סוכה ולמה הודגש כהלכתה. ובראש יוסף פי' דבעי לאפוקי אם חשב שזה סוכה כיון דאליבא דאמת לא חשיב סוכה. וצ"ע דגם זה פשיטא וכי כל א' שבודה מלבו על דבר שזה סוכה יהי' לו דין כסוכה ואסורה כדין סוכה. ואולי יש לדחוק דיש לחוש מחמת שבעיני האנשים יצא קול שזה סוכה כשרה.

סככה כהלכתה ועיטרה וכו'. יש לעי' למה הוצרך למנות כל מיני דברים, וכי ס"ד שיהי' נפק"מ אם בקרמין או בפירות וכן בפרי זה או בפרי זה.

תוד"ה סוכה, אבל נויי סוכה דלא אסירי אלא משום ביזוי מהני בהו תנאה. יש לעי' איך מהני בכלל תנאי, וכי קדושת נוי הסוכה האדם מקדש, והא רק מצות הסוכה עושה דין להתנהג כאילו קדוש, ואיך יכול האדם למנוע חלות הקדושה, כיון דעושה זה לשם נוי סוכה.

וכן במסקנא דהאיסור מחמת ביזוי מצוה דסוכה, ואיך ע"י התנאי לא מקרי ביזוי, אע"פ שרצונו שלא יהי' ביזוי והא סו"ס יש ביזוי.

בא"ד. ובין עצי סוכה היתירים על הכשר סוכה כו'. צ"ע דכשיש ד' מחיצות, על כל מחיצה אפשר לדון שהיא התוספת על ההכשר [וא"כ דין זה הוא על כל העצים שיטול עד שתפסל הסוכה ולא כמשמעות התוס' שיש עצים מסוימים שהם היתירים].

תוד"ה אבוהון, אבל בנויי סוכה כו' ליכא ביטול מצוה. יש להסתפק אם כונת תוס' לומר שמסוכה רק ידענו איסור "ביטול מצוה" ולא נדע כלל איסור "ביזוי מצוה",

והנה באומר איני בודל מלהשתמש לדבר מצוה נראה דלא מועיל להשתמש כיון דבין כך פסקינן כרבי דלדבר מצוה מותר להשתמש בזה.

אלא דיש לעי' אם יאמר דאינו בודל לאיזה דבר תשמיש מסוים אם לגבי התשמיש ההוא אינו בודל מותר לעשותו בשבת, או כיון דלשאר תשמישים הוא בודל ממילא הוי מוקצה גם לזה.

והנה אמרינן הכל לפי תנאו, א"כ אפשר דזה בא לרבות דאם לא התנה רק דאינו בודל מתשמיש מסוים אז לגבי זה מותר ולדינא צ"ע.

רש"י ד"ה אכחושי מצוה, דמיחזי כמאן דשקיל נהורא ושואב קצת מלחלוחית שמנו. יש לעיין אם זה שני דברים היינו לוקח האור ועוד דשואב השמן. צ"ב קצת איזה איסור ליקח האור דהא האור עדיין נשאר ומאי איכפת לן מה שלוקח האור ומה ששואב השמן כיון דבמציאות לא חסר כלום, ועי' ריטב"א.

הנה מכאן דיש כח לרבנן לחדש חפצא שיש עליה דינים, ולא רק כעובר על רצונם, וכמו באביו שלא חל שום דין על הדבר ואם אביו יאמר לו להדליק נר לא יחול שום דין על הנר, דאל"כ לא שייך ביזוי מצוה ולא שואב מהשמן, וע"כ שחל ע"ז דין נובקונטרס דברי סופרים להג"ר אלחנן וסרמן, דן בזה אם בדרבנן חל דינים על החפצא עי' משנ"ת בזה לעיל דף ט' ע"ב ולקמן דף כ"ד א' ד"ה דאורייתא צריך].

איסור מחיקת השם אסור רק כשעיי"ז אין כבר שם, וא"כ אם מחק אות א' אין כבר איסור למחוק יתר האותיות או

וכבר הקשו כן התוס' פסחים (דף ק"א א' ד"ה מתירין) עיי"ש מה שתירצו, והביאור דמ"מ יש לומר דהא כל חיוב הטלית מפני שעומד ללבוש בו אדם דאם אינו עומד ללבישת אדם אינו חייב, לכן בגד שעומד יותר ללבישתו עדיף, ולכן מותר להוציא מהבגד שאינו רוצה כ"כ ללבושו.

אין מתירין ציצית מבגד לבגד. יל"ע אם בשעה שהוציא מהבגד לא ה' דעתו לשים בבגד אחר ואח"כ שם בבגד אחר, אם יתקן האיסור או לא. ולהיפך אם הוציא ע"מ לשים בבגד אחר ואח"כ לא שם לא עבר עבירה כיון שבשעה שהוציא לא ה' לו כונה לא טובה, או מ"מ עכשיו הוא עובר הביזוי מצוה.

עוד יל"ע אם הוציא מכנף א' ואח"כ הוציא ג' כנפות ע"מ לשים אותם בבגד אחר אם עבר רק על הוצאת הכנף, היינו אם כל כנף הוא ענין לעצמו או כולם יחד הם איסור הוצאה א'.

וזה תלוי במה דפליגי בסוף פ"ג דמנחות ר' ישמעאל ושאר תנאים אם כל כנף מצוה לעצמו או דוקא כולם ביחד.

עוד יל"ע אם סגי כשיוציא ע"מ לתת בבגד אחר אחרי הרכה זמן או דוקא ע"מ לתת בבגד אחר ביומו.

רש"י ד"ה התנה עליהן, באומר איני בודל מהן כל בהש"מ של קידוש יו"ט ראשון דלא חל עליהו קדושה כלל. ויש לעיין אם צריך לידע מתי ביהש"מ דאם למשל חושב שבין השמשות הוא משעה ארבע עד חמש ובאמת ביהש"מ הוא משלש עד ארבע, נמצא דכל הזמן ההוא לא אמר שאינו בודל.

אינו אסור רק אם הדבר עומד לשימוש כזה.

וכי לאורה הוא צריך והא כל ארבעים שנה שהלכו בני ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורו. צ"ב דלכאורה יכל גם לומר שמה שהחמה מועילה לאור זה עדות, אלא משמע שהשמש זה בריאה לכל הדורות לא תלוי בהשראת השכינה, ורק בזמן המבול לא שמשו המאורות, ומ"מ כל שלא הי' עד כדי כך גרוע וכן אחרי שנשבע שלא יבוא מבול שמשו המאורות, אבל במדבר שהי' לא ע"י הדברים הטבעיים משמע ששרתה שכינה, ע"ז הגמ' מפרשת.

וביאור התירוץ הוא משום שכל מה שיש בעולם לא ניכר שזה ע"י מעשה צדיקים ולא נראה שיש שכינה ורק דבר שנעשה ע"י מעשה צדיקים זה מראה שיש שכינה בישראל. לכן דוקא ע"י שהדליק והי' דולק הרבה זה מראה שיש שכינה, אבל מה שיש ענני כבוד וענני אש לא הי' נראה כ"כ שזה ע"י מעשה הכלל ישראל ולא נראה שיש שכינה ע"י מעשיהם. וכן בכתובות דף ה' ע"א דגשם כיון דע"י תפלתם בא אמרינן שם דע"יז רואים דמעשה ידיהם מגיד הרקיע.

היה תפוש נר חנוכה ועומד. הנה פשוט שגם למ"ד הנחה עושה מצוה אי"צ להניח ע"ג דבר, וגם אם תולה על יתד יצא, וא"כ למה בתפוש בידו אינו נחשב הנחה, וי"ל דכשאדם מחזיק כיון שהוא עראי לא חשיב הנחה. ועיין בשע"ת (סי' תרע"ה סק"א) שהביא מהלכות קטנות דהמדליק נרות ע"ג דלת מתנודדת הוא בכלל החשש שיאמרו לצורכו אדלקה כיון שאינו דבר קבוע. אמנם זהו חידוש גדול, דמה בכך

דהאיסור על מה שהי' פעם שם ה', דלכן אסור כל אות ממנו למחוק מאחר שהי' פעם כתוב שם ה'.

תוסד"ה רב אמר, כדאשכחן במזוזה דנענש אותו שנטלה וכו', וגבי מזוזה שנענש שמא לא היה בדעתו להניח בבית אחר א"נ מזוזה שאני שעשויה להציל מן המזיקין. והיינו דנענש על מה שגרם לחבירו לדור בלי מזוזה ובאו מזיקין, וכן מבואר בריטב"א בב"מ שם ובשטמ"ק מנחות מ"א ע"ב, ומשמע דבלי מזוזה ודאי יבואו מזיקין. ולפי"ז נמצא דכל מזיק בגרמא נענש בעונש חמור כזה שקובר אשתו ובניו.

והנה לתירוץ הראשון משמע שהבינו דנענש מחמת ביזוי מצוה שהוריד את המזוזה מהבית, וכמו מתיר ציצית מבגד, וחזינן מזה עד כמה זה חמור שהרי מבואר בגמ' שם שקבר אשתו ובניו מחמת זה.

דף כ"ב ע"ב. סלע של מעשר שני אין שוקלין כנגדו דינרי זהב אי אמרת בשלמא כי פליגי רב ושמואל וכו'. מבואר דכל הנידון מצד בזיון, ובמנחת ברוך סי' ל"ד הקשה עמש"כ השאגת ארי' דיש איסור הנאה ליהנות ממעשר שני, דהא כאן משמע דרק איסור ביזוי מצוה יש ולא איסור הנאה.

ולכאורה איסור הנאה הא תלוי בשיעור של שוה פרוטה [ניעוי' רעק"א פסחים דף כ"א ע"ב] משא"כ ביזוי מצוה דעל זה אין שיעור.

ובענין לשקול כנגד המעשר שני אם יש לאסור מחמת איסור הנאה, יתכן דהיכא דאינו עושה פעולה בהאיסור הנאה

מ"מ כיון דפסקינן דמצוה דרבנן מהני בלא כונה לשם מצוה לכן מהני. ומשמע דגם לכתחילה טוב דאי לכתחילה צריך לשם מצוה גם במצוה דרבנן א"כ למה לא צריך לכבות ולהדליקה לשם מצות חנוכה.

מהדר אמשחא דזיתא אמר האי צליל נהורי טפי. יש לעי' מה המעלה בצלול כיון שאינו להשתמש לאורו. ויש לומר דהא אמרינן (לקמן עמוד ב') הרגיל בנר יהי' לו בנים רבנן וכן חתנין, הרי דאור מצוה עושה אור תורה, ומה שיותר אור צלול יותר אור זך וזה יותר מהודר, גם גורם יותר לת"ח גדולים.

שם. עי' במשנ"ב (סי' תרע"ג סק"ד) שכתב דיש להקדים שמן לשעוה, משום שהנס נעשה בשמן, והיינו דשעוה נמי אור צליל כשמן, ומ"מ שמן קודם לפי שבו נעשה הנס, וכאן אמר דשמן זית עדיף משאר שמנים משום דצליל נהורא. **והנה** מדברי המשנ"ב מוכח שיש מעלה להדליק דומיא דמנורה דביהמ"ק, ולפ"ז יש הידור לקחת נר הראוי למאכל שדומה לשמן המנורה.

רש"י ד"ה משיך נהורי', אינו ממהר לכלות כשמן זית. יל"ע מה הכונה אם היינו שדולק יותר זמן מהשיעור הצריך מה זה מוסיף, ובתוך הזמן וכי שמן זית לא דולק שיעור הצריך, ואם עי"ז ירויח קצת פרוטות, וכי רצה להרויח פרוטות. ובשפ"א ביאר לענין טבע הדברים עיי"ש וצ"ע.

המדליק נר של חנוכה צריך לברך. לקמן מוכח שכאן נתחדש ענין זה דמברכין על דרבנן, וצ"ב דא"כ למה נקט

שמתנדנד וכי משום כך יאמרו לצורכו אדלקה.

התם נמי הרואה אומר לצורכו אדלקה. ואף שמניחים נר הנוסף כדי לעשות היכר שהדלקתו לצורך מצוה, כמו שאמרו לעיל (דף כ"א ב'), בעינן שיהא היכר בנר הנדלק [אמנם עי' בביאור הלכה סי' תרע"א סעי' ה' אם גם כשמדליק בחוץ צריך להדליק נר נוסף].

דף כ"ג ע"א. מדקא מברכינן כו'. משמע דנוסח הברכה נתקן כפי צורת המצוה, ויש לעיין דבכמה מצוות חזינן שלא תקנו נוסח הברכה כפי המצוה.

שאף הן היו באותו הנס. עיין תוס' בפסחים (דף ק"ח ב') שכתבו דהך סברא אינו די לגבי מצוות דאורייתא, והרבה מצות שהז"ג נשים פטורות אף שהיו באותו הנס, רק כלפי דרבנן עיי"ש. והנה רש"י כתב שהנס היה לנשים שגזרו שכל הכתולות יבעלו לטפסר תחלה כו', וצ"ע למה לא פירש לנשים אותו הנס כמו לכולם נס פך השמן, והנס שניצלו מהיונים שגזרו גזירות על כל ישראל, ומה צריך נס אחר. ועיין תוס' מגילה דף ד' א'.

תוסד"ה מכבה ומגביהה. בתירוצם דמיירי שהדליקה קודם לצורך שבת לכך גרע מהדליקה חש"ו דכשהדליקה בעתה ניכר הדבר שמדליקה לשם חנוכה. הכונה "שנדלקה" לשם חנוכה. משמע מתוס' דאם נדלקה לשם חנוכה ערב שבת אע"פ שלא נדלקה לשם נר חנוכה דהיום לא איכפת לן דהעיקר לשם חנוכה.

עוד משמע דאע"ג דלא נדלקה לשם מצוה דהא בחש"ו לא שייך כונת מצוות,